ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਰਾਇ ਸਾਹਿਬ

गुरुद्वारा बाबा अटल राय साहिब
श्री अमृतसर

GURDWARA BABA ATTAL RAI SAHIB
SRI HARIMANDIR SAHIB COMPLEX
SRI AMRITSAR

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਰਾਇ

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਅਟੱਲ ਰਾਇ ਜੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਛੇਵੇਂ ਗੁਰੂ, ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਸਨ। ਆਪ ਦਾ ਜਨਮ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਸੰਮਤ 1676 ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਅੱਜਕਲ ਸੁੰਦਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ "ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲ" ਸ਼ਸ਼ੋਭਿਤ ਹੈ। ਆਪ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚਾਰ ਸਪੁੱਤਰ

ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ	ਸੰਮਤ 1670	ਮਾਤਾ ਦਮੋਦਰੀ	ਜੀ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ
ਸੂਰਜ ਮੱਲ ਜੀ	ਸੰਮਤ 1674	ਮਾਤਾ ਮਹਾਂਦੇਵੀ	ਜੀ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ
ਅਣੀ ਰਾਇ ਜੀ	ਸੰਮਤ 1675	ਮਾਤਾ ਦਮੋਦਰੀ	ਜੀ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ
ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ	ਸੰਮਤ 1678	ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ	ਜੀ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ
	ਅਤੇ ਇਕ ਸਪੁੱਤਰੀ		
ਬੀਬੀ ਵੀਰੋ ਜੀ	ਸੰਮਤ 1672	ਮਾਤਾ ਦਮੋਦਰੀ	ਜੀ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ

ਸਨ। ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪ ਦਾ ਮਨ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਆਪ ਅਕਸਰ ਗਲੀ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਖੇਡਦਿਆਂ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੂਹਾਨੀ ਕਥਾਵਾਂ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਅਧਿਆਤਮਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਪੱਕਿਆਂ ਕਰਦੇ। ਆਪ ਦੀ ਸਿਆਣਪ ਕਾਰਨ ਨਿੱਕੀ ਉਮਰੇ ਹੀ ਆਪਨੂੰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਆਪ ਨਾਲ ਖਾਸ ਮੋਹ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਮੋਹਨ ਆਪ ਦਾ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰਾ ਮਿੱਤਰ ਸੀ। ਆਪ ਉਸ ਨਾਲ ਅਕਸਰ ਖੇਡਣ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਰਾਤ ਮੋਹਨ ਨੂੰ ਸੱਪ ਨੇ ਕਟ ਲਿਆ ਤੇ ਬਚ ਨਾ ਸਕਿਆ, ਉਸ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤੂ ਹੋ ਗਈ। ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਜਦੋਂ ਮੋਹਨ ਖੇਡਣ ਲਈ ਨਾ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਅਟੱਲ ਰਾਇ ਜੀ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਗਏ, ਘਰ ਵਿਚ ਸੋਗ ਮਚਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਘਰਦਿਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੋਹਨ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮਰਿਆ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸੋਟੀ ਦੀ ਛੋਹ ਨਾਲ ਉਸਨੂੰ ਜਿੰਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੋਹਨ ਉੱਠ ਕੇ ਬਹਿ ਗਿਆ। ਇਹ ਗੱਲ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਤੱਕ ਵੀ ਪੁੱਜੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਟੱਲ ਰਾਇ ਜੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਰੱਬ ਦੀ ਕਰਨੀ ਵਿਚ ਸਿੱਧੀ ਦਖਲ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਹੈ। ਅਟੱਲ ਰਾਇ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਭੁੱਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ, ਆਪ ਅੰਤਰ ਧਿਆਨ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਯਾਦਗਾਰ ਸੀ। ਸੰਮਤ 1807 ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, ਫਿਰ ਇਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਮਤ 1878 ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਿਭਾਈ।

ਇਸ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਅੱਜ ਅੱਠ ਪਹਿਲੂਨੁਮਾ ਅਤੇ ਨੌਂ ਮੰਜਲਾਂ ਵਾਲਾ ਸੁੰਦਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸ਼ਸ਼ੋਭਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਅਟੁੱਟ ਲੰਗਰ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਅਖਾਣ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ: "ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਪੱਕੀਆਂ ਪਕਾਈਆਂ ਘੱਲ"।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁ: ਪ੍ਰ: ਕਮੇਟੀ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਾਸ ਹੈ। ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ (91-183) 2553956, 57, 58 ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕਾਂ:

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਇਤਿਹਾਸ
ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿ: ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ (ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁ: ਪ੍ਰ: ਕਮੇਟੀ) ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ
ਪ੍ਰੋ: ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਐੱਮ.ਏ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁ: ਪ੍ਰ: ਕਮੇਟੀ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਤਵਾਰੀਖ
ਕਰਮ ਸਿੰਘ (ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ (ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁ: ਪ੍ਰ: ਕਮੇਟੀ) ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

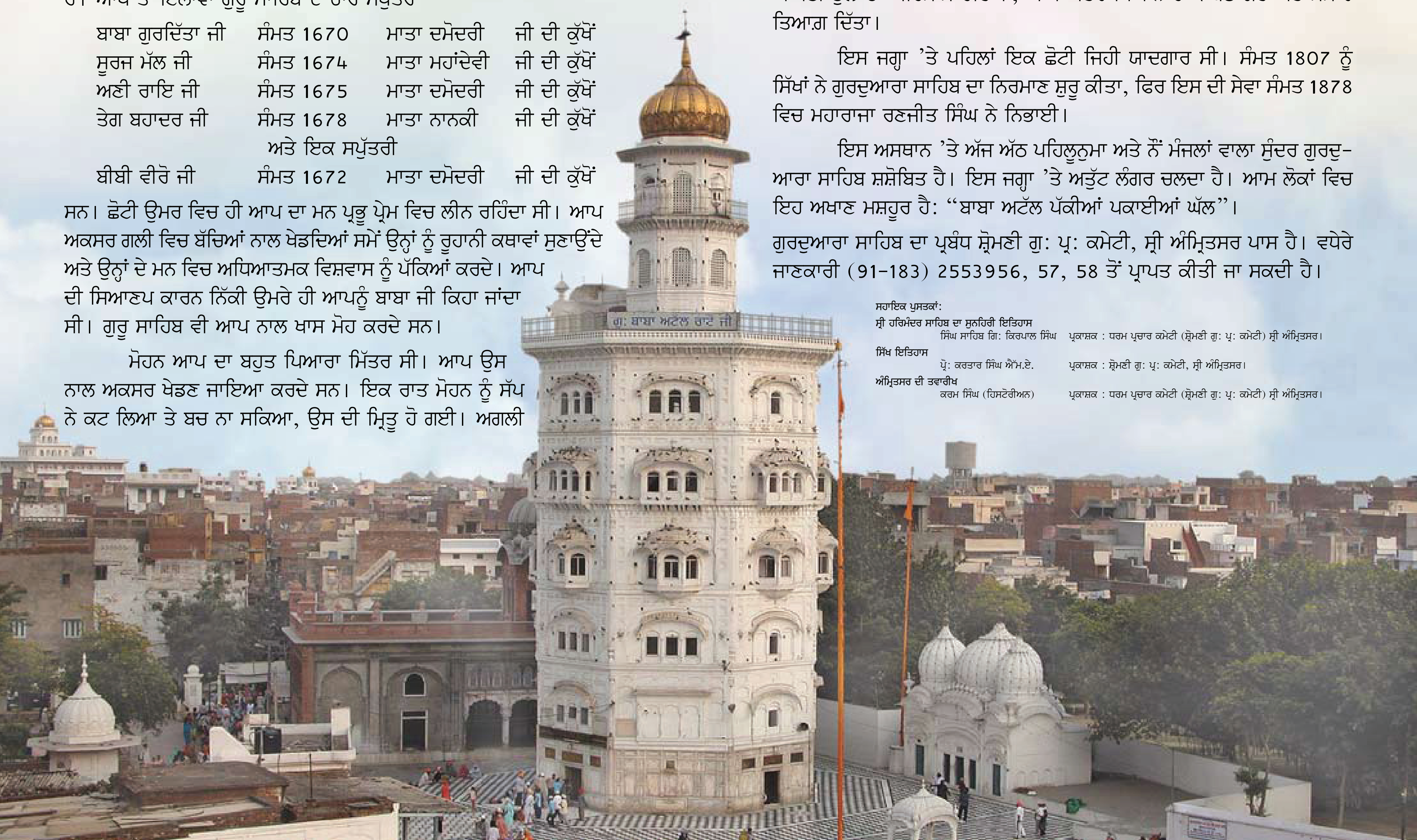

गुरुद्वारा
बाबा अटल राय
श्री अमृतसर

अटल राय जी सिखों के छठे गुरु, गुरु हरगोबिंद साहिब के सुपुत्र थे, आपका जन्म माता नानकी जी के गर्भ से सम्वत् १६७६ को गुरु के महल, अमृतसर में हुआ। आपके अलावा गुरु साहिब के चार सुपुत्र

बाबा गुरदित्ता जी सम्वत् १६७० माता दमोदरी जी से
सूरजमल जी सम्वत् १६७२ माता दमोदरी जी से
अणि राय जी सम्वत् १६७५ माता दमोदरी जी से
तेग बहादुर जी सम्वत् १६७८ माता नानकी जी से
और एक सुपुत्री
बीबी वीरो जी सम्वत् १६७२ माता दमोदरी जी से

थे। छोटी आयु में ही आपका मन प्रभु प्रेम में लीन रहता था। आप प्रायः गली में बच्चों के साथ खेलते समय उन्हें रूहानी कथाएं सुनाते और उनके मन में आध्यात्मिक विष्वास को सुदष्ढ़ करते। आपकी बुद्धि मता के कारण छोटी आयु में ही आपको बाबा जी कहा जाता था। गुरु साहिब भी आपसे विषेश मोह रखते थे।

मोहन आपका बहुत प्रिय मित्र था। उसके साथ आप प्रायः खेलने जाया करते थे। एक रात मोहन को साँप ने काट लिया और बच न सका, उसकी मृत्यु हो गई। अगली सुबह जब मोहन खेलने के लिए नहीं पहुँचा तो अटल राय जी अपने साथियों के साथ उसके घर गए, घर में षोक फैला हुआ था। पूछने पर घरवालों ने बताया कि मोहन की मृत्यु हो गई है। आपने कहा कि वह मरा नहीं और अपनी छड़ी छुआकर उसे जीवित कर दिया। मोहन उठ कर बैठ गया। यह बात गुरु हरगोबिंद साहिब तक भी पहुँची। उन्होंने अटल राय जी को बुलाया और कहा यह प्रभु की करनी में सीधा दखल है। अटल राय जी को अपनी भूल का एहसास हुआ, आप अर्न्तध्यान हो कर बैठ गए और संसार त्याग दिया।

इस स्थान पर पहले एक छोटी-सा स्मारक था। सम्वत् १८०७ में सिखों ने गुरुद्वारा साहिब का निर्माण आरंभ किया, फिर इसकी सेवा सम्वत् १८७८ में महाराजा रणजीत सिंह ने निभाई।

इस स्थान पर आज एक आठ-तरफा और नौमंज़िला गुरुद्वारा साहिब सुषोभित है। इस स्थान पर अटूट लंगर चलता है। आम लोगों में यह कहावत प्रचलित है : ''बाबा अटल पक्कियाँ पकाइयाँ घल''।

गुरुद्वारा साहिब का प्रबंध षिरोमणि गुः प्रः कमेटी, श्री अमृतसर के अधीन है। अधिक जानकारी (९१-१८३) २५५३९५६, ५७, ५८ से प्राप्त की जा सकती है।

www.hemkunt.in
www.goldentempleamritsar.org
www.gurdwarababaatal.org
www.sikhfaith.in

GURUDWARA BABA ATTAL RAI SAHIB

SRI HARIMANDIR SAHIB COMPLEX, AMRITSAR

Atal Rai Ji was the son of Guru Hargobind Sahib, Sixth Guru of the Sikhs, he was born to Mata Nanki Ji in Guru Ka Mahal, Amritsar in Samvat 1676. Besides him Guru Sahib had four sons

Baba Gurditta Ji	Samvat 1670	born to Mata Damodari Ji
Surajmal Ji	Samvat 1672	born to Mata Damodari Ji
Ani Rai Ji	Samvat 1675	born to Mata Damodari Ji
Teg Bahadur Ji	Samvat 1678	born to Mata Nanki Ji
	and one daughter	
Bibi Veero Ji	Samvat 1672	born to Mata Damodari Ji.

From a very young age his heart used to be engrossed in devotion to the God. Often while playing with the children in the street he used to tell them spiritual stories and strengthen spiritual belief. Because of his knowledge he used to be called Baba Ji in young age.

Mohan was his very close friend. He often used to go to play with him. One night Mohan was bitten by a snake and could not survive, he died. Next morning when Mohan did not come for playing Atal Rai Ji went to his house with his companions, the house was grief stricken. When asked, the family members told that Mohan had died. He said that he is not dead and resurrected him by touching with his stick. Mohan got up. This incident reached Guru Hargobind Sahib also. He called Atal Rai Ji and said that this is a direct interference in the deed of the God. Atal Rai Ji realized his mistake, he sat in meditation and left the world.

Earlier there was a small Memorial at this place. The Sikhs started the construction of Gurudwara Sahib in Samvat 1807, then in Samvat 1878 Maharaja Ranjit Singh served it during the time of Dal Singh Singh Majithia.

Today this place embellishes an Octagonal and Nine-floored Gurudwara Sahib. Non-stop Langar is held at this place. This saying is prevalent among the masses: “Baba Atal send the already cooked”.

The management of the Gurudwara Sahib is with Shiromani Gurdwara Prabandhak Committee, Shri Amritsar.

Further information can be obtained from
+91-183 - 2553956, 57, 58

- www.hemkunt.in
- www.goldentempleamritsar.org
- www.gurdwarababaatal.org
- www.sikhfaith.in

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆਏ ਯਾਤਰੂਆਂ ਲਈ ਜਰੂਰੀ ਸੂਚਨਾਵਾਂ:

(1) ਪਰਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੋੜੇ ਉਤਾਰ ਕੇ ਪੈਰ ਧੋ ਕੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(2) ਸਿਗਰਟ, ਤੰਮਾਕੂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਸਖਤ ਮਨਾਹੀ ਹੈ।

(3) ਪ੍ਰਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਛਤਰੀ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ, ਥੁਕਣਾ, ਨੰਗੇ ਸਿਰ ਫਿਰਨਾ, ਫਲ-ਫਰੂਟ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਵਸਤੂ ਖਾਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੈ।

(4) ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਤਰਨਾ, ਗਿੱਲੇ ਕੱਪੜੇ ਧੋਣਾ ਜਾਂ ਨਿਚੋੜਨਾ ਸਖ਼ਤ ਮਨ੍ਹਾਂ ਹੈ।

(5) ਪਰਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਦੀਵਾਨ ਲਾਉਣਾ, ਕਥਾ ਕਰਨੀ, ਲੈਕਚਰ ਦੇਣਾ ਮਨ੍ਹਾਂ ਹੈ।

(6) ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦੇਣਾ ਸਖਤ ਮਨ੍ਹਾਂ ਹੈ।

(7) ਪਰਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ, ਅਖਬਾਰ ਪੜਨੇ ਜਾਂ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਪਾਠ ਕਰਨਾ ਮਨ੍ਹਾਂ ਹੈ।

(8) ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਆਪਣੇ ਕੀਮਤੀ ਗਹਿਣੇ, ਰੁਪਏ ਆਦਿ ਮੈਨੇਜਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

(9) ਸੇਵਾਦਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੈਨੇਜਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਫੋਰਨ ਇਤਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

(10) ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਕੜਾਹ-ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਜਾਂ ਸੇਹਰੇ ਆਦਿ ਸੁੱਟਣ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਮਨਾਹੀ ਹੈ।

गुरुद्वारा साहिबों के दर्षन करने आए यात्रियों के लिए आवष्यक सूचनाएं :

(१) परिक्रमा में जाने से पहले जोड़े उतार कर पाँव धोकर जाना चाहिए।

(२) सिग्रेट, तम्बाकू या किसी अन्य प्रकार के नषीले पदार्थों की सख्त मनाही है।

(३) परिक्रमा में छाता लेकर जाना, थूकना, नंगे सिर घूमना, बैठ कर बातें करना, अखबार पढ़ना, फल-फ्रूट या कोई भी वस्तु खाने की मनाही है।

(४) सरोवर में तैरना, गीले कपड़े धोना या निचोड़ना, कड़ाह-प्रसाद या सेहरे आदि फैंकना मना है।

(५) परिक्रमा में दीवान लगाना, कथा करना, लेक्चर देना मना है।

(६) किसी भी सेवादार को पैसे देना सख्त मना है।

(७) श्रद्धालु अपने कीमती गहने-वस्तुएं, रूपए आदि दफ्तर गुरुद्वारा साहिब में जमा करवा सकते हैं।

(८) सेवादार या किसी और के बारे में कोई भी षिकायत हो तो मैनेजर गुरुद्वारा साहिब को तुरन्त सूचित किया जाए।

Important information for the pilgrims

(1) Remove the shoes and wash the feet before going to the Parikrama.

(2) Cigarettes, tobacco and other intoxicating products are strictly prohibited.

(3) Taking an umbrella, spitting, roaming with uncovered head, sitting and talking, reading newspaper or loudly reciting Path, eating fruits or any other thing is prohibited.

(4) Swimming, washing or squeezing wet clothes, throwing the Karah-Prashad or Garlands etc. in the Sarovar is strictly prohibited.

(5) Putting up a stage, preaching, delivering lecture is prohibited in the Parikrama.

(6) Offering money to any Sewadar is strictly prohibited.

(7) Devotees can keep their valuable jewellery-things, money etc. in the office of Gurudwara Sahib.

(8) In case there is any complaint against any Sewadar or anyone else then the Manager should be informed immediately.

Sponsered by : Surjit Singh M/s. Associated Industrial Corpn
271-A, East Mohan Nagar, Amritsar. Phone : 2581186

Designing, Illentration, Photography by:
Satbir Singh Ph: +91-183- 50 99 606 +91 - 98157 - 62315
www.idea-ads.com, satbir@idea-ads.com, satbir_4@yahoo.com